

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. lapkričio 19 d.
(OR. en)

13581/18

CONOP 98
CODUN 36
COARM 289
CFSP/PESC 985
COSI 288
ENFOPOL 565

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
data:	2018 m. lapkričio 19 d.
kam:	Delegacijoms
Ankstesnio dokumento Nr.:	13498/18
Dalykas:	Tarybos išvados dėl ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijos priėmimo – Tarybos išvados (2018 m. lapkričio 19 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijos priėmimo, kurias Taryba priėmė 2018 m. lapkričio 19 d. įvykusiame 3652-ame posėdyje.

**TARYBOS IŠVADOS DĖL ES KOVOS SU NETEISĖTAIS ŠAUNAMAISIAIS GINKLAIS,
ŠAULIŲ IR LENGVAISIAIS GINKLAIS IR JŲ ŠAUDMENIMIS STRATEGIJOS
PRIĖMIMO**

1. Taryba pažymi, kad neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais ir toliau prisideda prie nestabilumo ir ginkluoto smurto, trikdo darnaus vystymosi ir krizių valdymo pastangas, toliau destabilizuoja ištisus regionus, jų valstybes ir jų visuomenes, kursto ginkluotą smurtą ir organizuotą nusikalstamumą bei didina teroristinių išpuolių poveikį. Todėl Taryba yra pasiryžusi užkirsti kelią neteisėtai prekybai šaulių ir lengvaisiais ginklais (ŠLG) ir jų šaudmenimis bei ją pažaboti, taip pat skatinti atskaitomybę ir atsakomybę teisėtos prekybos jais srityje.
2. Taryba mano, kad JT veiksmų programa dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo (VP) yra visuotinis pagrindas kovoti su neteisėtų ŠLG keliama grėsme, ir remia jos visišką ir veiksmingą įgyvendinimą nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis, ir Taryba palankiai vertina 2018 m. birželio mėn. įvykusios 3-iosios konferencijos, skirtos JT veiksmų programos įgyvendinimo pažangos peržiūrai, rezultatus, kadangi juose atspindėta daugelis 2018 m. gegužės 28 d. Tarybos priimtos ES pozicijos ¹ tikslų, įskaitant regioninių organizacijų atliekamo vaidmens įgyvendinant veiksmų programą rėmimą.
3. Taryba primena, kad 2005 m. Europos Vadovų Taryba priėmė ES kovos su neteisėtu šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų kaupimu ir prekyba strategiją ². Ji taip pat primena, kad Europos Sąjunga, vadovaudamasi ES strategija ir VP, daug investavo į bendradarbiavimą ir pagalbos teikimą trečiosioms šalims siekiant kovoti su neteisėta prekyba ŠLG.

¹ Tarybos išvados dėl ES pozicijos dėl kovos su neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais, atsižvelgiant į 3-iąją peržiūros konferenciją, skirtą peržiūrėti JT veiksmų programos dėl ŠLG įgyvendinimą (2018 m. gegužės 28 d. Tarybos dok. 8978/18).

² Tarybos dok. 5319/06.
<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=LT&f=ST%205319%202006%20INIT>.

4. Taryba palankiai vertina 2018 m. birželio 13 d. Europos Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai paskelbtą Bendrą komunikatą dėl ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijos elementų ³. Ji visapusiškai remia komunikate išsamiai apibūdintus tikslus ir siūlomus veiksmus.
5. Reaguodama į šį bendrą komunikatą ir atsižvelgdama į atitinkamus pokyčius nuo 2005 m. Taryba priima naują ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategiją, kuria pakeičiama 2005 m. ES strategija. Nuo 2005 m. įvykę atitinkami pokyčiai apima pakitusią saugumo aplinką, įskaitant terorizmo Europos Sąjungoje grėsmę ir ŠLG konstrukcijos ir technologijos pokyčius, kurie turi įtakos vyriausybių gebėjimui šalinti šią grėsmę.
6. Naujojoje strategijoje atsižvelgiama į pagrindinius 2016 m. Visuotinės ES strategijos ⁴, pagal kurią reikalaujama laikytis integruoto požiūrio visose išorės politikos priemonėse, tarp valstybių narių ir ES institucijų, taip pat tarp vidaus ir išorės politikos krypčių, principus. Joje taip pat atsižvelgiama į 2018 m. birželio mėn. įvykusios 3-iosios VP peržiūros konferencijos rezultatus ⁵, į tai, kad 2014 m. gruodžio mėn. įsigaliojo Sutartis dėl prekybos ginklais ⁶, kad 2015 m. rugsėjo mėn. pradėta įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m., kurioje patvirtinama, kad kova su neteisėta prekyba šaulių ir lengvaisiais ginklais yra būtina siekiant daugelio tikslų, įskaitant susijusius su taika, teisingumu ir tvirtomis institucijomis, skurdo mažinimu, ekonomikos augimu, sveikata, lyčių lygybe ir saugiais miestais bei bendruomenėmis.

³ 2018 m. birželio 13 d. dok. JOIN(2018) 17 final.

⁴ <https://europa.eu/globalStrategy/en/global-Strategy-foreign-and-security-policy-european-union>.

⁵ A/CONF.192/2018/RC/3.

⁶ http://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf#page=21.

7. Naujosios strategijos tikslas – užtikrinti integruotų, kolektyvinių ir koordinuojamų Europos veiksmų kryptingumą siekiant užkirsti kelią teroristams, nusikaltėliams ir kitiems leidimo neturintiems subjektams neteisėtai įsigyti ŠLG ir jų šaudmenų, taip pat pažaboti jų neteisėtą įsigijimą ir skatinti atskaitomybę bei atsakomybę už teisėtą prekybą ginklais. Šia naująja ES strategija vadovausis ES institucijos ir ES valstybės narės imdamosi veiksmų.
8. Naujoji ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategija pateikiama šių išvadų priede.

SAUGOTI GINKLUS – GINTI PILIEČIUS

ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategija

1. ĮVADAS

Neteisėti šaunamieji ginklai, šaulių ir lengvieji ginklai toliau prisideda prie nestabilumo ir smurto Europos Sąjungoje, artimiausiose jos kaimyninėse šalyse ir likusioje pasaulio dalyje. Neteisėti šaulių ginklai kursto pasaulinį terorizmą ir konfliktus, trukdo ES vystymuisi ir krizių valdymui, humanitarinės pagalbos ir stabilizavimo pastangoms kai kuriose ES kaimyninėse šalyse ir Afrikoje. ES teritorijoje neteisėti šaunamieji ginklai turi aiškų poveikį vidaus saugumui, nes skatina organizuotą nusikalstamumą ir jais naudojasi teroristai, rengdami išpuolius Europos teritorijoje.

2016 m. Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus ataskaitoje dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų ⁷ nurodyta, kad per praėjusį dešimtmetį pilietinių karų skaičius pasaulyje išaugo tris kartus. Ginkluoti konfliktai, kuriuos dažnai kursto neteisėtų šaulių ginklų platinimas, yra vienas iš pagrindinių veiksnių, dėl kurių beveik 800 milijonų žmonių neturi pakankamai maisto. Dėl neteisėtų šaunamųjų ginklų sudaromos palankios sąlygos neteisėtai prekybai narkotikais ir žmonėmis naudojant bauginimą ir prievartą, kurstomi miesto gaujų konfliktai dėl kontroliuojamų teritorijų, o teroristai įgyja galių. Teroristiniai išpuoliai Europoje iliustruoja organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo sąsają, visų pirma dėl neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais, ir aiškiai parodo daugialypę su įvairiomis nusikalstamumo sritimis susijusią grėsmę. Europolo 2017 m. sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinime (SOCTA) ⁸ pažymėta, kad iš pastarojo meto teroristinių išpuolių, kuriuos ES ir kitose šalyse įvykdė džihadistai teroristai naudodami neteisėtai įgytus šaunamuosius ginklus, matyti mirtini šios neteisėtos prekybos padariniai.

⁷ <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2016/10/english.pdf>.

⁸ <https://www.europol.europa.eu/socta/2017/>.

2005 m. Europos Vadovų Taryba priėmė ES kovos su neteisėtu šaulių ir lengvųjų ginklų bei jų šaudmenų kaupimu ir prekybos strategiją ⁹, kuria remiama JT veiksmų programa dėl neteisėtos prekybos šaulių ir lengvaisiais ginklais visų aspektų prevencijos, kovos su ja ir jos panaikinimo, priimta 2001 m. liepos 20 d. ¹⁰ Komisijos 2015 m. Europos saugumo darbotvarkėje ¹¹ nustatyta, kad neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais yra vienas iš visa apimančio tikslo – sutrikdyti teroristų ir sunkių formų organizuoto nusikalstamumo grupių veiklą – prioritetų. Vėliau buvo priimtas ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas ¹² ir peržiūrėta Sąjungos teisėto šaunamųjų ginklų įsigijimo ir laikymo reglamentavimo sistema ¹³. 2018 m. birželio 13 d. Europos Komisija ir Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai paskelbė Bendrą komunikatą dėl ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijos elementų ¹⁴, kad būtų daroma pažanga kuriant tikrą ir veiksmingą saugumo sąjungą.

⁹ Tarybos dok. 5319/06.

<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=LT&f=ST%205319%202006%20INIT>.

¹⁰ A/CONF.192/15.

¹¹ Europos saugumo darbotvarkė, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2015) 185 final, 2015 4 28).

¹² „Europos saugumo darbotvarkės įgyvendinimas: ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas“, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2015) 624 final, 2015 12 2).

¹³ Direktyva 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės (OL L 256, 1991 9 13, p. 51) ir 2012 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 258/2012, kuriuo įgyvendinamas Jungtinių Tautų protokolo prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildančio Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą (JT šaunamųjų ginklų protokolai), 10 straipsnis ir nustatoma šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų eksporto leidimų sistema, importo ir tranzito priemonės (OL L 94, 2012 3 30, p. 1).

¹⁴ 2018 m. birželio 13 d. dok. JOIN(2018) 17 final.

Šioje naujoje ES kovos su neteisėtais šaunamaisiais ginklais, šaulių ir lengvaisiais ginklais ir jų šaudmenimis strategijoje atsižvelgiama į to paties pavadinimo komunikatą ¹⁵, pagrindinius 2016 m. Visuotinės ES strategijos ¹⁶ principus, nuo 2005 m. pakitusią saugumo aplinką, įprastinės ginkluotės kontrolės pokyčius, pavyzdžiui, Sutarties dėl prekybos ginklais įsigaliojimą 2014 m. gruodžio mėn. ¹⁷, ir veiksmus ES įgyvendinant 2015 m. Europos saugumo darbotvarkę. Peržiūrėtos strategijos tikslas – užtikrinti integruotą, kolektyvinių ir koordinuojamų Europos veiksmų kryptingumą siekiant užkirsti kelią teroristams, nusikaltėliams ir kitiems leidimo neturintiems subjektams neteisėtai įsigyti ŠLG ir jų šaudmenų, taip pat pažaboti jų neteisėtą įsigijimą ir skatinti atskaitomybę bei atsakomybę už teisėtą prekybą ginklais.

Nors prekyba civiliniais šaunamaisiais ginklais yra reguliuojama ES lygmeniu ¹⁸, valstybės narės savo pozicijas dėl šaulių ir lengvųjų ginklų, kaip karinių medžiagų, eksporto derina pagal bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP) ¹⁹. Kai civilinės ir kovinės paskirties šaunamieji ginklai nukreipiami į neteisėtą apyvartą, jų teisinis skirstymas praranda svarbą. Siekiant išsamaus šios grėsmės problemos sprendimo, ši strategija apima ir civilinės, ir kovinės paskirties šaunamuosius ginklus.

Koviniai ginklai yra nepaprastai svarbūs išsaugant saugumą, laisvę ir taiką, jeigu jie naudojami pagal tarptautinę teisę, įskaitant žmogaus teisių teisę ir tarptautinę humanitarinę teisę. Pačiais koviniais ginklais taip pat galima atimti gyvybę ir sunaikinti. Šis dvilypumas reiškia, kad tokius ginklus kontroliuojančios valdžios institucijos turi užtikrinti, kad jais būtų prekiaujama atsakingai ir atskaitingai, ir neleisti, kad jie būtų nukreipti teroristams, nusikaltėliams ir kitiems leidimo neturintiems naudotojams pažeidžiant ginklų embargą ir susitarimus su galutiniais naudotojais.

¹⁵ Žr. 8 išnašą.

¹⁶ <https://europa.eu/globalStrategy/en/global-Strategy-foreign-and-security-policy-european-union>.

¹⁷ http://treaties.un.org/doc/Treaties/2013/04/20130410%2012-01%20PM/Ch_XXVI_08.pdf#page=21.

¹⁸ Žr. 7 išnašą.

¹⁹ 2008 m. gruodžio 8 d. Tarybos bendroji pozicija 2008/944/BUSP, nustatanti bendrąsias taisykles, reglamentuojančias karinių technologijų ir įrangos eksporto kontrolę. Karinių technologijų ir įrangos siuntimui Europos Sąjungos viduje taikoma Direktyva 2009/43/EB.

Šioje strategijoje sąvoka ŠLG²⁰ vartojama akcentuojant kovinės paskirties ginklus, o sąvoka „šaunamieji ginklai“²¹ – kalbant būtent apie civilinės paskirties šaunamuosius ginklus.

2. KOVA SU NETEISĖTAIS ŠAUNAMAISIAIS GINKLAIS IR ŠLG. TIKSLAI IR VEIKSMAI

Veiksmingai kovai su šaunamųjų ginklų / ŠLG ir jų šaudmenų nukreipimu, neteisėta gamyba ir prekyba reikia, kad valdžios institucijos ir nacionaliniai, regioniniai bei pasauliniai subjektai nustatytų normas ir taisykles, jas įgyvendintų, užtikrintų jų vykdymą ir informuotų apie jas.

Veiksmų reikia imtis visuose šaunamųjų ginklų / ŠLG ir šaudmenų gyvavimo ciklo etapuose: juos gaminant, eksportuojant, kaupiant ir sunaikinant. Laikydamosi Visuotinės Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategijos ir jos principų²², taip pat Europos saugumo darbotvarkės, ES siekia išsaugoti ir apsaugoti taiką ir saugią aplinką savo piliečiams bei remti saugumą ir skatinti vystymąsi kaimyninėse šalyse ir platesniame pasaulyje. Šiuo tikslu ši strategija grindžiama toliau nurodytais principais:

- vieningumo – laikomasi susiejimu grindžiamo ir koordinuojamo požiūrio visose išorės politikos priemonėse, tarp valstybių narių ir ES, taip pat tarp vidaus ir išorės politikos krypčių;

-
- ²⁰ Šaulių ir lengvieji ginklai (ŠLG) ir jų šaudmenys yra kovinės paskirties ginklai; prie jų priskiriami:
- a) šaulių ginklai: automatai; kovinės paskirties pusiau automatiniai šautuvai ir karabinai; kovinės paskirties revolveriai ir savitaisiai pistoletai; lengvieji kulkosvaidžiai; pistoletai-kulkosvaidžiai, įskaitant automatinius pistoletus;
 - b) lengvieji ginklai: sunkieji kulkosvaidžiai; patrankos, haubicos ir mažesnio nei 100 mm kalibro minosvaidžiai; granatsvaidžiai; beatošliaužiai pabūklai; nuo peties paleidžiamos raketos ir kitos prieštankinės ir oro erdvės gynybos sistemos, kurios šaudo sviediniais, įskaitant MANPADS, su sąlyga, kad visos yra nešiojamos žmonių ar jų grupių;
 - c) ŠLG dalys;
 - d) ŠLG priedai (pavyzdžiui, naktinio matymo prietaisai, duslintuvai ir pan.) ir
 - e) ŠLG šaudmenys.

Ši apibrėžtis netrukdo ateityje tarptautiniu mastu suderinti ŠLG apibrėžtį.

- ²¹ Sąvoka „šaunamieji ginklai“ yra platesnė ir apima tiek civilinės, tiek kovinės paskirties šaunamuosius ginklus. JT šaunamųjų ginklų protokole šaunamasis ginklas apibrėžtas kaip bet koks nešiojamas vamzdinis ginklas, kuris išstumia, yra suprojektuotas išstumti arba gali būti lengvai perdirbtas, kad galėtų veikiant sprogstamajai medžiagai išstumti šratą, kulką ar šovinį, išskyrus senovinius šaunamuosius ginklus ar jų tiksliai kopijas. Reikėtų pažymėti, kad kai kurie lengvieji ginklai, pavyzdžiui, reaktyviniai paleidimo įrenginiai, nėra šaunamieji ginklai. Todėl sąvoka „šaunamieji ginklai“ neapima visų ŠLG.

- ²² https://europa.eu/globalStrategy/sites/globalStrategy/files/pages/files/eugs_review_web_13.pdf

- bendradarbiavimo ir partnerystės visais lygmenimis skatinimo;
- atsakomybės už prioritetinius regionus, ypač tuos, kurie gali kelti grėsmę ES saugumui ir kuriuose ES veiksmas greičiausiai būtų naudingi, prisiėmimo;
- pasaulinės taisyklėmis grindžiamos bendradarbiavimo tvarkos, kurios pagrindinis principas yra daugiašališkumas, o ašis – JT, pagrįstos tarptautinės teisės, įskaitant žmogaus teisių teisę ir tarptautinę humanitarinę teisę, paisymu siekiant sukurti taiką ir tvarų pasaulį, skatinimo ir
- lyčių ir įvairovės aspektų įtraukimo į ŠLG kontrolės projektus ir veiksmus.

2.1. NORMATYVINĖS SISTEMOS STIPRINIMAS

2.1.1. JT veiksmų programa dėl ŠLG ir Tarptautinis sekimo dokumentas

JT veiksmų programa dėl ŠLG (JT VP) ²³ ir toliau užtikrinama visapusiška priemonė, kuri yra vienintelė visuotinė sistema, galinti įveikti neteisėtą ŠLG keliamą grėsmę. Tarptautinis sekimo dokumentas (TSD) ²⁴ yra politiškai privalomas dokumentas, kuriame apibrėžiami reikalavimai ir numatytas visuotinis standartas dėl ŠLG ženklinimo, registravimo ir atsekamumo. Pagrindiniu peržiūrėtos ES strategijos tikslu išlieka visiškai ir veiksmingas JT VP ir TSD įgyvendinimas nacionaliniu, regioniniu ir pasauliniu lygmenimis. Todėl šioje strategijoje pateikiamos priemonės, skirtos JT VP įgyvendinimui nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis Europos Sąjungoje gerinti. Be to, joje siūlomas bendradarbiavimas ir pagalba kituose pasaulio regionuose ir pasauliniu lygmeniu.

²³ [http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20\(E\).pdf](http://www.un.org/events/smallarms2006/pdf/192.15%20(E).pdf).

²⁴ <http://www.poa-iss.org/InternationalTracing/InternationalTracing.aspx>.

Veiksmas. ES toliau remis bendradarbiavimą ir pagalbą įgyvendinant JT VP, daugiausia dėmesio skirdama regioniniam bendradarbiavimui, taip pat dalyvaus koordinuojant veiksmus su kitais paramos teikėjais ir remis šį koordinavimą. Šią paramą, be kita ko, sudarys ŠLG ir šaudmenų pertekliaus surinkimas ir visiškas sunaikinimas, ŠLG ir šaudmenų fizinis saugumas ir atsargų valdymas, ženklavimo, registravimo ir atsekamumo pajėgumų stiprinimas, ginklų eksporto kontrolės pajėgumų stiprinimas, teisėsaugos kovos su neteisėta prekyba pajėgumų stiprinimas, parama embargo stebėsenai ir nukreiptų ginklų atsekamumui.

Tolesni veiksmai. Pagal JT VP naujuose projektuose bus atsižvelgiama į vadovaujant vyriausiajam įgaliotiniui atliktą 2005–2017 m. ŠLG kontrolės projektų, įgyvendintų pagal 2005 m. ŠLG strategiją, poveikio ir veiksmingumo analizę ir visapusišką vertinimą.

2.1.2. Sutartis dėl prekybos ginklais

Sutartimi dėl prekybos ginklais (SPG) ²⁵ yra nustatyti patys aukščiausi tarptautiniai standartai tarptautinei prekybai įprastine ginkluote (įskaitant ŠLG) reguliuoti arba gerinti tokį reguliavimą, ja siekiama užkirsti kelią neteisėtai prekybai įprastine ginkluote, tokią prekybą panaikinti ir užkirsti kelią šios ginkluotės nukreipimui.

Veiksmas. ES toliau remis visuotinį SPG taikymą ir įgyvendinimą.

²⁵ <https://www.un.org/disarmament/att/>.

2.1.3. JT šaunamųjų ginklų protokolas

JT šaunamųjų ginklų protokolo ²⁶ tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas bendradarbiavimui ir jį sustiprinti siekiant užkirsti kelią neteisėtai šaunamųjų ginklų gamybai ir prekybai, kovoti su jomis ir jas panaikinti. Komisija ES vardu derėjosi dėl protokolo ir 2002 m. jį pasirašė. Priėmusi griežtesnes civilinės paskirties šaunamųjų ginklų siuntimo Sąjungoje ir už jos ribų taisykles, ES jį galėjo ratifikuoti 2014 m. ²⁷

Veiksmas. ES toliau remia JT šaunamųjų ginklų protokolo įgyvendinimą ir jo peržiūros mechanizmą bei stiprins šalių partnerių ir subregionų pajėgumus įgyvendinti veiksmingą šaunamųjų ginklų kontrolę pagal protokolą. Visų pirma, Komisija ragina valstybes nares visapusiškai įgyvendinti jos 2018 m. balandžio 17 d. rekomendaciją dėl skubių veiksmų šaunamųjų ginklų, jų dalių ir pagrindinių komponentų bei šaudmenų eksporto, importo ir tranzito priemonių saugumui gerinti. ²⁸

2.1.4. JT darnaus vystymosi tikslai (DVT)

Neteisėtas ir nekontroliuojamas ŠLG plitimas kelia grėsmę, kad bus kurstomi ir ilgiau truks ginkluoti konfliktai ir ginkluotas smurtas, kurie daro neigiamą poveikį geram valdymui, teisėtvarakai, galimybei gauti išsilavinimą, sveikatos priežiūros prieinamumui, teisei kreiptis į teismą ir galimybei naudotis kitomis pilietinėmis teisėmis. Ginkluoto smurto, konfliktų ir menko vystymosi sąsajos yra gerai žinomos. Pagal JT darnaus vystymosi tikslų (DVT) ²⁹ 16.4 uždavinį valstybės įsipareigojo iki 2030 m. labai sumažinti neteisėtus finansinius ir ginklų srautus, sustiprinti pavogto turto išieškojimą ir grąžinimą bei kovoti su visų formų organizuotu nusikalstamumu. Todėl šia strategija turėtų būti siekiama sumažinti neigiamą neteisėtos prekybos ŠLG ir jų šaudmenimis poveikį darniam vystymuisi ir užkirsti kelią tam, kad toks poveikis būtų daromas.

²⁶ Protokolas prieš neteisėtą šaunamųjų ginklų, jų dalių ir komponentų bei šaudmenų gamybą ir prekybą jais, papildantis Jungtinių Tautų konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą:

<http://www.unodc.org/unodc/en/firearms-protocol/the-firearms-protocol.html>

²⁷ OL L 89, 2014 3 25, p. 7.

²⁸ Dok. COM(2018) 2197 final.

²⁹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

Veiksmas. ES prisidės prie pastangų pasiekti JT DVT, įskaitant DVT 16.4 uždavinį (iki 2030 m. labai sumažinti neteisėtus ginklų srautus), padėdama valstybėms ir regionams parengti ir įgyvendinti nacionalinius ir regioninius rodiklius.

2.1.5. Griežtesnės ES normos

Taryba svarstys galimybę priimti naujus sprendimus, kad sustiprintų ES teisės normų sistemą siekiant pagerinti ŠLG atsekamumą, patobulinti su galutiniu naudojimu susijusius dokumentus ŠLG eksporto kontrolės kontekste, ir pagerinti keitimąsi informacija apie nukreipimą. Be to, ES toliau siūlys įtraukti standartinę sąlygą dėl ŠLG kontrolės į partnerystės ir prekybos susitarimus su kitomis šalimis. Ši sąlyga bus atnaujinama atsižvelgiant į naują strategiją.

Veiksmas. ES toliau įtrauks standartinę sąlygą dėl ŠLG kontrolės į partnerystės ir prekybos susitarimus su kitomis šalimis.

Tolesni veiksmai

- Taryba svarstys galimybę priimti sprendimą dėl visų ŠLG ženklavimo, kad būtų pagerintas atsekamumas, ir
- Taryba palankiai vertina Komisijos ketinimą priimti deleguotąjį aktą dėl keitimosi informacija elektroninėmis priemonėmis apie leidimus perduoti civilinės paskirties šaunamuosius ginklus į kitą valstybę narę ir sukurti elektroninę sistemą, kurią naudodamos valstybės narės galės keistis tokia informacija, kaip reikalaujama pagal Direktyvą 91/477/EEB ³⁰.

³⁰ Direktyvos 91/477/EEB 13 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad toks įgyvendinimo aktas būtų priimtas ne vėliau kaip 2018 m. rugsėjo 14 d.

2.2. NORMŲ ĮGYVENDINIMAS SKIRTINGAIS ŠAUNAMŲJŲ GINKLŲ / ŠLG GYVAVIMO CIKLO ETAPAIS

2.2.1. Šaunamųjų ginklų ir ŠLG gamybos kontrolė

ES šaunamųjų ginklų ir ŠLG, jų dalių, priedų ir šaudmenų gamyba yra tinkamai reglamentuota, o ŠLG ir jų šaudmenų laikymą reglamentuojančios taisyklės yra sukurtos taip, kad būtų kuo labiau sumažinta nukreipimo rizika.

Šaunamųjų ginklų ir ŠLG konstrukcijos pokyčiai, pavyzdžiui, didėjantis polimerinių rėmų ir modulinį konstrukcijų naudojimas, kelia pavojų, kad sumažės Tarptautinio sekimo dokumento (TSD), kuris yra visuotinis ŠLG ženklavimo standartas, veiksmingumas. Atsižvelgiant į šiuos pokyčius, reikėtų imtis veiksmų TSD atnaujinti.

ES skatina ir remia mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, susijusius su technologinėmis ir projektinėmis savybėmis, kurių tikslas – sumažinti šaunamųjų ginklų ir ŠLG bei šaudmenų nukreipimo, neteisėtos prekybos ir neteisėto naudojimo riziką. Ji skatina taikyti naujas technologijas siekiant veiksmingesnio ŠLG atsargų valdymo, naudojimo kontrolės, ženklavimo, žymėjimo, registravimo ir atsekamumo.

Veiksmai

- ES toliau kovos su neteisėta šaunamųjų ginklų ir šaudmenų gamyba. Neteisėtos gamybos metodai nuolat kinta, o jų taikymą gali palengvinti trimačiu spausdinimu pagamintų dalių panaudojimas. Šie metodai – tai, be kita ko, neteisėtas deaktyvuotų šaunamųjų ginklų pakartotinis aktyvavimas, namudinė pavojaus signalo ar signalinių ginklų, skirtų šaudyti tuščiaisiais šaudmenimis arba Flobero šoviniais, gamyba ir neteisėtas perdirbimas, neteisėtas šaudmenų perdirbimas ir neteisėtas pakartotinio užtaisymo mechanizmų naudojimas. Komisija atidžiai stebės, kaip bus įgyvendinamas jos būsimas įgyvendinimo aktas, kuriuo nustatomos pavojaus signalo signalinių ginklų techninės specifikacijos taikant Direktyvą 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės ³¹, ir,
- kadangi ženklinimas ir kruopštus registravimas yra itin svarbūs sėkmingam atsekamumui užtikrinti, ES toliau remis visapusišką Tarptautinio sekimo dokumento (TSD) įgyvendinimą.

Tolesni veiksmai

- Pasauliniu lygmeniu, siekdamos išsaugoti ir didinti TSD veiksmingumą, ES ir jos valstybės narės imsis veiksmų siūlydamos apsvarstyti galimybę priimti TSD priedą, kad būtų atsižvelgta į ŠLG konstrukcijos pokyčius, pavyzdžiui, modulinę konstrukciją ir polimerinių rėmų naudojimą, ir
- ES pasinaudos atitinkamomis priemonėmis, kad paremtų mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą patikimų ir ekonomiškai efektyvių technologijų, skirtų ŠLG ir jų šaudmenų saugumui užtikrinti ir nukreipimo rizikai sumažinti, srityje.

³¹ Pagal Tarybos direktyvos 91/477/EEB dėl ginklų įsigijimo ir laikymo kontrolės su pakeitimais, padarytais 2017 m. gegužės 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/853 (OL L 137, 2017 5 24, p. 22), 10a straipsnį įgyvendinimo aktas turi būti priimtas ne vėliau kaip 2018 m. rugsėjo 14 d.

2.2.2. Šaunamųjų ginklų ir jų šaudmenų eksporto kontrolė

ES ir jos valstybės narės remia Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimą ir visuotinį taikymą. Remdamasi Sutarties dėl prekybos ginklais įgyvendinimu, ES kovoja su nukreipimu padėdama stiprinti gebėjimus identifikuoti nukreipimo vietas pasitelkiant atsekamumo priemones, geriau išnaudodama keitimosi informacija sistemas ir mažindama tolesnio nukreipimo riziką nutraukiant tiekimą ginklų eksporto kontrolės sistemoje identifikuotiems nukreipimo subjektams.

Nereguliuojamas tarpininkavimas išlieka vienas iš ŠLG nukreipimo priežasčių. Kadangi tarpininkavimo veiklos pobūdis yra tarptautinis, reikia tarptautinio bendradarbiavimo.

Veiksmai

- ES toliau skatins atsakingą ir veiksmingą ginklų eksporto kontrolę ES kaimyninėse šalyse vadovaudamasi Bendrąja pozicija 2008/944/BUSP kovinės paskirties ginklų atveju ir Reglamentu (ES) Nr. 258/2012 civilinės paskirties šaunamųjų ginklų atveju ir
- vyriausiasis įgaliotinis ir valstybės narės užtikrins tinkamą ir visapusišką Bendrosios pozicijos 2003/468/BUSP dėl tarpininkavimo ginklų prekyboje įgyvendinimą.

Tolesni veiksmai

- Komisija toliau stebi ES sistemą ir vertina galimą poreikį gerinti civilinės paskirties šaunamųjų ginklų, jų dalių, komponentų ir šaudmenų eksporto leidimų bei importo ir tranzito priemonių sistemą, kaip nurodyta 2017 m. gruodžio 12 d. Komisijos priimtoje ataskaitoje ³²;
- Taryba svarstys galimybę priimti sprendimą dėl ŠLG eksporto galutinių naudotojų sertifikatų atsižvelgdama į ESBO darbą šiuo klausimu;

³² 2017 m. gruodžio 12 d. dok. COM(2017) 737 final.

- suderinusi su valstybėmis narėmis, EIVT padidins COARM interneto sistemos ³³, skirtos valstybių narių eksporto kontrolės institucijoms keistis su nukreipimo rizikos vertinimu susijusia informacija išduodant eksporto licencijas, pajėgumą atsižvelgdama į sistemos ir informacijos saugumo lygį;
- valstybės narės, atlikdamos rizikos vertinimą prieš išduodant ŠLG ir šaudmenų eksporto licenciją, atsižvelgs į turimą informaciją apie numatytą gavėjų ir tarpininkų ankstesnį dalyvavimą nukreipime ir
- valstybės narės svarstys galimybę naudotis Europos nuosprendžių registrų informacine sistema (ECRIS) ir būsima ECRIS-TCN (trečiųjų šalių piliečių) sistema siekiant užtikrinti, kad ginklų eksporto kontrolės institucijos galėtų susipažinti su nuosprendžių registrų informacija apie subjektus / asmenis, nuteistus už neteisėtą prekybą ginklais, kai jos atlieka su karinių technologijų ir įrangos licencijos paraiška susijusį rizikos vertinimą.

2.2.3. Saugus ŠLG ir šaudmenų atsargų valdymas

Saugus nacionalinių šaulių ginklų ir šaudmenų atsargų valdymas itin svarbus siekiant pažaboti neteisėtą ginklų platinimą. Nepakankamas atsargų saugumas yra vienas iš pagrindinių veiksnių, dėl kurių ginklai ir šaudmenys nukreipiami iš teisėtų rinkų į neteisėtas. Atsargų saugumas yra itin abejotinas valstybėse, kurios yra paveiktos smurtinių konfliktų arba kuriose yra silpnas valdymas.

³³ Interneto platforma, skirta valstybių narių eksporto kontrolės institucijoms keistis informacija, kuri buvo sukurta Tarybos įprastinės ginkluotės eksporto (COARM) darbo grupės iniciatyva. Įprastinės ginkluotės eksporto darbo grupė atlieka su įprastinės ginkluotės eksporto kontrole susijusį darbą. Ji taip pat yra forumas, kuriame valstybės narės bendrauja ir keičiasi informacija apie savo politiką, susijusią su eksportu į ES nepriklausančias šalis, ir apie atsisakymą nacionaliniu lygiu patenkinti eksporto į ES nepriklausančias šalis licencijų paraiškas.

Veiksmai

- ES ir jos valstybės narės ir toliau padės kitoms šalims gerinti valstybinių atsargų valdymą ir saugumą stiprinant nacionalines teisėkūros bei administracines sistemas ir institucijas, kurios reguliuoja teisėtą gynybos ir saugumo pajėgoms skirtų ŠLG ir šaudmenų tiekimą ir atsargų valdymą, ypatingą dėmesį skiriant ženklinimui ir registravimui, ir
- ES propaguos ir įgyvendins standartus ir gerąją praktiką tvarkant šaulių ginklus (tarptautinius šaulių ginklų kontrolės standartus (ISACS)) ir šaudmenis (tarptautines technines gaires dėl šaudmenų (IATG)).

2.2.4. Atsakingas ŠLG ir jų šaudmenų sunaikinimas

ŠLG ir šaudmenų perteklius atsiranda tada, kai atsargos viršija artimiausius ir numatomus poreikius. Be to, neteisėti ginklai, kurie yra konfiskuojami arba surenkami vykdant savanoriško surinkimo arba nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos kampanijas, dažnai patenka į atsargas. Vienintelis būdas šio pertekliaus nukreipimo rizikai pašalinti – jį naikinti atsakingai, pageidautina visiškai sunaikinant, nes, jeigu deaktyvavimas nėra atliekamas pagal atitinkamus standartus, jis gali būti grįžtamas. Prieš visiškai sunaikinant konfiskuotus ir surinktus šaunamuosius ginklus, jų ženklinimas turi būti registruojamas, kad būtų galima juos atsekti arba atlikti kitus tyrimus dėl jų kilmės. Komisija priėmė bendrąsias deaktyvacijos standartų ir metodų gaires³⁴ – jos gali būti naudingos kaip visuotinis saugaus ir negrįžtamo šaunamųjų ginklų deaktyvavimo šablonas.

³⁴ 2018 m. kovo 5 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2018/337, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) 2015/2403, kuriuo nustatomos bendrosios deaktyvacijos standartų ir metodų gairės siekiant užtikrinti, kad deaktyvuoti šaunamieji ginklai būtų visiškai netinkami naudoti (OL L 65, 2018 3 8, p. 1).

Veiksmai

- ES ir jos valstybės narės skatins ir padės atsakingai naikinti perteklinius, konfiskuotus ir kitaip atgautus ŠLG ir šaudmenis, pageidautina juos visiškai sunaikinant, ir
- siekdama užtikrinti, kad deaktivuoti šaunamieji ginklai negrįžtamai taptų netinkami naudoti, Komisija kartu su vyriausiuoju įgaliotiniu ir valstybėmis narėmis skatins taikyti ES šaunamųjų ginklų deaktivavimo standartus užsienyje, be kita ko, bendradarbiaudama su trečiosiomis valstybėmis.

2.2.5. Kompleksiniai klausimai

ES ir jos valstybės narės yra įsipareigojusios geriau koordinuoti savo veiksmus ir iniciatyvas kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais srityje, siekdamos pasinaudoti sinergija, didinti atitinkamų duomenų bazių ir kitų informacinių sistemų sąveikumą ir užkirsti kelią pastangų dubliavimuisi.

Geresnis dalijimasis informacija, moksliniai tyrimai, duomenų rinkimas ir analizė, susiję su įvairiais neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais ir ginkluoto nusikalstamumo aspektais, yra būtini norint susidaryti gerą žvalgybos informacija pagrįstą padėties vaizdą ir nuolat atsižvelgti į kintančius saugumo poreikius. Reikia gerinti esamų priemonių naudojimą ir įvertinti galimą esamų ES ir tarptautinių teisėsaugos duomenų bazių sinergiją ir sąveikumą, kad būtų galima stebėti neteisėtą prekybą ŠLG, *inter alia*, renkant, analizuojant atitinkamą informaciją ir ją dalijantis. Europolas ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEx) gali atlikti tam tikrą vaidmenį šioje srityje, taip pat turėtų būti skatinamas tolesnis sistemos iARMS naudojimas.

Veiksmai

- ES skatins intensyviau naudotis Interpolo duomenų apie neteisėtus ginklus ir jų sekimo valdymo sistema (iARMS) ³⁵;

³⁵ <https://www.interpol.int/Crime-areas/Firearms-trafficking/INTERPOL-Illicit-Arms-Records-and-tracing-Management-System-iARMS>

- Komisija tęs bendradarbiavimą su Europolu, Interpolu ir valstybėmis narėmis siekdama stiprinti Šengeno informacinės sistemos (SIS) ³⁶ ir sistemos iARMS sinergiją ir sąveiką, kad būtų galima imtis tolesnių veiksmų, numatytų ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų plane ³⁷;
- Komisija toliau remis ir skatins mokslinius tyrimus ir veiksmus, skirtus kovai su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir susijusiais nusikaltimais, naudodama turimas finansavimo priemones³⁸.

2.3. ATITIKTIES UŽTIKRINIMAS STEBĖSENOS IR VYKDYMO PRIEMONĖMIS

ES turi unikalią galimybę padėti suardyti nusikaltėlių rinkas vykdydama teisėkūros ir operatyvinį darbą, įskaitant policijos ir muitinių bendradarbiavimą bei finansavimo srautus, taip pat bendradarbiaudama ir veikdama kartu su kitomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis teisėsaugos srityje ³⁹. Europolas ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX) gali atlikti tam tikrą vaidmenį šioje srityje.

³⁶ Patikimesnės ir pažangesnės sienų ir saugumo informacinės sistemos, Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai (COM(2016) 205 final, 2016 04 06).

³⁷ ES kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir sprogmenimis ir jų naudojimu veiksmų planas, 2015 m. gruodžio 2 d., COM(2015) 624 final.

³⁸ https://ec.europa.eu/home-affairs/financing/fundings/security-and-safeguarding-liberties/internal-security-fund-police_en

³⁹ Šioje strategijoje sąvoka „teisėsauga“ reiškia policijos, sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų ir muitinių veiklą.

Operatyvinis bendradarbiavimas yra vienas iš ES veiksmų pagal Europos saugumo darbotvarkę ramsčių. Nuo 2014–2017 m. ciklo Europolo daugiametis kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos ciklas apima kovą su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais kaip vieną iš prioritetinių kovos su nusikalstamumu sričių, kuriose siekiama sustiprinti teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą ⁴⁰. Šis prioritetas išlaikytas naujajame (2018–2021 m.) kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos cikle ⁴¹. 2017 m. vykdant Europolo ginklų ir sprogmenų analizės projektą buvo gauta gerokai daugiau informacijos nei 2016 m. ir taip aktyviai prisidėta prie tyrimo veiksmų.

Žvalgybos informacija apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais / ŠLG taip pat dalijamasi pasitelkiant ES žvalgybos ir situacijų centro (EU-INTCEN) ataskaitas.

Veiksmai

- Kai būtina, ES žvalgybos ir situacijų centro (EU-INTCEN) prašoma bendradarbiaujant su Komisija, Europolu ir FRONTEX parengti neteisėtos prekybos ŠLG ir šaudmenimis ataskaitas;
- ES teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL) turėtų toliau organizuoti mokymus teisėsaugos pareigūnams neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais / ŠLG klausimais;

⁴⁰ Tarybos išvados dėl kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo sukūrimo ir įgyvendinimo (dok. 15358/10 COSI 69 ENFOPOL 298 CRIMORG 185 ENFOCUSTOM 94, 2010 10 25).

⁴¹ Tarybos išvados dėl 2014–2017 m. ES prioritetų kovos su sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu srityje nustatymo (dok. 12095/13, 2013 07 26).

- ES gerins tarpvalstybinį teisminių ir teisėsaugos institucijų tarpusavio bendradarbiavimą, skatins atitinkamas valstybių narių institucijas, įskaitant muitines, steigti šaunamųjų ginklų nacionalinius ryšių centrus, rengs geresnę visos turimos informacijos apie neteisėtus šaunamuosius ginklus analizę ir užtikrins visapusišką dalyvavimą keičiantis informacija su Europolu neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais srityje ir
- visos valstybės narės užtikrins bendradarbiavimą kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklo metu. Tai taip pat turėtų būti taikoma informacijai, kuri surenkama ir perduodama Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūrai vykdant šios agentūros koordinuojamas operacijas.

2.4. TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS IR PAGALBA

2.4.1. Tarptautiniu lygmeniu

ES remia veiksmingą tarpvalstybinį teisminių ir teisėsaugos institucijų tarpusavio bendradarbiavimą siekdama užtikrinti, kad institucijos visapusiškai dalyvautų keičiantis informacija su Europolu neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais srityje. Ji siekia išvengti pastangų dubliavimosi, užtikrinti koordinavimą su kitomis dvišalėmis, regioninėmis ir daugiašalėmis iniciatyvomis ir gerinti bendradarbiavimą atliekant tarpvalstybinių nusikaltimų tyrimus. ES yra viena didžiausių paramos teikėjų bendradarbiaujant ir teikiant pagalbą kitoms šalims ir regioninėms organizacijoms ŠLG kontrolės srityje – šiuo tikslu ji pasitelkia Tarybos sprendimus ir teikia tikslinę paramą pagal priemonę, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (IcSP) ⁴², bei kitas priemones. ES remia JT kovos su neteisėtais ŠLG veiksmų programos, Sutarties dėl prekybos ginklais ir Šaunamųjų ginklų protokolo įgyvendinimą. Nors smurtas dėl lyties naudojant šaunamuosius ginklus ir ŠLG bet kuriuo atveju laikomas žmogaus teisių teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimu, Sutartyje dėl prekybos ginklais yra aiškių nuostatų, kaip mažinti šaunamųjų ginklų naudojimo tokiais atvejais riziką. JT Saugumo Tarybos rezoliucijose ⁴³ konkrečiai raginama užtikrinti moterų įgalėjimą dedant pastangas užkirsti kelią neteisėtam ŠLG perdavimui, destabilizuojančiam kaupimui ir netinkamam naudojimui, kovoti su šiais reiškiniais ir juos panaikinti.

Veiksmai

– ES iniciatyviai įsitrauks į JT narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro (UNODC) pasaulinę šaunamųjų ginklų programą, skirtą visame pasaulyje rinkti ir analizuoti duomenis apie neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais, ir stiprins šalių partnerių ir subregionų pajėgumus įgyvendinti veiksmingą šaunamųjų ginklų kontrolę pagal Šaunamųjų ginklų protokolą;

⁴² 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 230/2014.

⁴³ JT Saugumo Tarybos rezoliucija 1325 (2000) ir vėlesnės rezoliucijos dėl moterų, taikos ir saugumo, pvz., JT ST rezoliucija 2242 (2015).

- ES toliau remis Interpolo duomenų apie neteisėtus ginklus ir jų sekimo valdymo sistemą (iARMS);
- ES skatins bendradarbiavimą ir dalijimąsi informacija, visų pirma tarp šalių, per kurias eina pagrindiniai neteisėtos prekybos maršrutai į ES ir iš jos;
- siekdama įgyvendinti ŠLG strategiją, ES bendradarbiaus su Pasaulio muitinių organizacija (PMO);
- vyriausiasis įgaliotinis vertins ir analizuos ES remiamų ŠLG kontrolės projektų, kurie ES nepriklausančiose šalyse vykdyti 2005–2017 m. laikotarpiu įgyvendinant 2005 m. ŠLG strategiją, poveikį ir veiksmingumą;
- ES sistemingai įtrauks lyčių aspektus rengdama naujus projektus, susijusius su kova su ginkluotu smurtu ir ŠLG kontrole apskritai, taip pat dalysis gerosios praktikos pavyzdžiais šioje srityje;
- ES skatins įgyvendinti šaulių ginklų ir jų šaudmenų tvarkymo standartus ir gerąją praktiką, įskaitant tarptautinius šaulių ginklų kontrolės standartus (ISACS) ir tarptautines technines gaires dėl šaudmenų (IATG), ir
- valstybės narės gerins bendradarbiavimą su Europolu ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), kiek tai susiję su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais ir šaunamųjų ginklų naudojimu ES nepriklausančiose šalyse, ir skatins tolesnį institucijų dalyvavimą vykdant operatyvinį bendradarbiavimą, keičiantis informacija ir vykdant bendrus teisėsaugos veiksmus.

ES jau remia neteisėtų ŠLG srautų stebėseną konfliktų paveiktose teritorijose, siekdama nustatyti veiksmingiausius tiekimo nutraukimo būdus. Duomenys, gauti atliekant neteisėtų ŠLG ir šaudmenų identifikavimą ir sekimą, padeda gerinti ginklų eksporto kontrolę, *inter alia*, gerinant rizikos vertinimą, galutinių naudotojų sertifikavimą ir galutinio naudojimo stebėseną.

Veiksmai

- Taryba nagrinės sąlygas, kuriomis būtų gerinama ES ginklų embargo stebėseną ir vykdymo užtikrinimas;
- ES remia JT specialistų grupių, kurios stebi ginklų embargą, darbą ir apsvarstys būdus, kaip sudaryti geresnes sąlygas susipažinti su jų išvadomis dėl nukreipimo ir neteisėtų šaunamųjų ginklų bei ŠLG vykdančią ginklų eksporto kontrolę;
- kai aktualu, pagal bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijų ir operacijų įgaliojimus ir atsižvelgdama į vietos supirkimo ir turimus išteklius, Taryba numatys, kaip šios misijos ir operacijos gali prisidėti atitinkamai didinant informuotumą apie ŠLG ir rengiant su ŠLG kontrole susijusius mokymus, remiant tinkamą atsargų valdymą ir stebint neteisėtų ŠLG ir šaudmenų judėjimą (įskaitant tarpvalstybinę neteisėtą prekybą). Kai taikytina ir valstybių narių nurodymu, BSGP misijos ir operacijos taip pat galėtų prisidėti sudarant palankesnes sąlygas konfiskuotų neteisėtų ŠLG registravimui, sekimui ir sunaikinimui. Taryba pasinaudos patirtimi, įgyta vykdančią BSGP veiklą, kurios atveju įgaliojimai apima ŠLG užduotis (pvz., operaciją „EUFOR Althea“ Bosnijoje ir Hercegovinoje);

- ES toliau finansuos mokslinius tyrimus, skirtus neteisėtų ŠLG kilmei išsiaiškinti konfliktų zonose, pavyzdžiui, vykdant konfliktų ginkluotės mokslinių tyrimų projektą „iTrace“⁴⁴. Tai paskatins tolesnius mokslinius tyrimus, analizę ir tyrimus šiuo klausimu, naudojantis turimais pajėgumais, pavyzdžiui, ES konsorciumu masinio naikinimo ginklų neplatavimo ir nusiginklavimo klausimais, ir
- ES stiprins nacionalinius pajėgumus konfliktų paveiktose teritorijose stebėti ir sekti nelegalių ŠLG ir šaudmenų kilmę konfliktų zonose, taip pat ir remdamasi vykdant projektą įgyta „iTrace“ patirtimi.

2.4.2. Regioniniu lygmeniu

Regioniniu lygmeniu ES ir jos valstybės narės padės stiprinti teisėsaugos gebėjimus siekiant identifikuoti, suardyti ir uždrausti neteisėtos prekybos tinklus ir neleisti, kad šaunamieji ginklai per neteisėtą rinką pasiektų teroristus ir nusikaltėlius, *inter alia*, blokuojant neteisėtą ginklų finansavimą bei gabenimą ir stiprinant pasienio policijos, muitinės ir uostų direkcijų vaidmenį kovojant su neteisėtais ginklų srautais, gabenamais jūrų transportu. Dėl tarpvalstybinio neteisėtos prekybos ginklais pobūdžio itin svarbu įtraukti kaimynines šalis, net jeigu joms nėra daromas tiesioginis poveikis.

ES skatins teisėsaugos subjektų, kovojančių su neteisėta prekyba ginklais, ir už prekybos ginklais bei jų eksporto kontrolę atsakingų institucijų ryšius siekdama užtikrinti, kad būtų dalijamasi informacija apie pagrindinius neteisėtų srautų į Europą maršrutus ir todėl būtų galima imtis prevencinių ar taisomųjų veiksmų. Veiksmai apims skatinimą keistis informacija, tiesioginius tyrimo įstaigų ryšius, bendrai planuojamus tyrimus ir skubų bendradarbiavimo prašymų vykdymą visais atvejais laikantis nustatytos teisinės sistemos. Ypač daug dėmesio bus skiriama tarpvalstybiniam bendradarbiavimui su pietų ir rytų kaimyninėmis šalimis.

⁴⁴ 2017 m. gruodžio 11 d. Tarybos sprendimas (BUSP) 2017/2283, kuriuo remiamas visuotinis pranešimų apie neteisėtus šaulių ir lengvuosius ginklus bei kitus neteisėtus įprastinius ginklus ir šaudmenis, siekiant mažinti neteisėtos prekybos jais riziką, mechanizmas (*iTrace III*).

Europolas ypač daug dėmesio skirs paramai valstybių narių policijos ir muitinių bei Sąjungos institucijų, ES nepriklausančių šalių ir tarptautinių organizacijų pastangoms užkirsti kelią jo įgaliojimams priskirtų formų nusikalstamumui, susijusiam su neteisėta nusikalstamų organizacijų ir asmenų, susijusių su neteisėtu ŠLG, įskaitant šaudmenis, dalis ir komponentus, laikymu ir neteisėta prekyba jais, veikla, ir su juo kovoti.

ES stiprins dialogą ir bendradarbiavimą su regioninėmis organizacijomis, dirbančiomis ŠLG kontrolės srityje, savo veiklą derindama su regioninėmis strategijomis ir veiksmų planais.

Vakarų Balkanai ir Turkija

Atsižvelgdama į strateginius tikslus, išdėstytus Komisijos komunikate „Ištinama plėtos perspektyva ir didesnis ES įsipareigojimas Vakarų Balkanų šalims“ (2-oji pavyzdinė iniciatyva saugumo ir migracijos srityse) ⁴⁵, ES toliau remis UNDP Pietryčių ir Rytų Europos šaulių ir lengvųjų ginklų kontrolės tarpininkavimo mechanizmą (SEESAC). Be to, ES tęs bendradarbiavimą su atitinkamomis regioninėmis organizacijomis ŠLG kontrolės srityje ir atsižvelgs į regionines iniciatyvas, pavyzdžiui, kovos su neteisėtais ŠLG Vakarų Balkanuose veiksmų gaires ⁴⁶. Apskritai ji toliau investuos į regioninių konfliktų prevenciją ir sprendimą pasitelkdama įvairiausias priemones ir politiką. Ši strategija skirta įprastinės ginkluotės kontrolei, kuri yra viena iš svarbiausių platesnės konfliktų prevencijos ir kovos su terorizmu politikos dalių.

⁴⁵ COM(2018) 65 final, 2018 02 06, ir priedas.

⁴⁶ 2018 m. liepos 10 d. Londone įvykusiame Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikime priimtos „Regioninės veiksmų gairės dėl ŠLG /šaunamųjų ginklų ir jų šaudmenų neteisėto laikymo, netinkamo naudojimo ir neteisėtos prekybos jais Vakarų Balkanuose klausimų tvaraus sprendimo iki 2024 m.“.

Nors pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga, ypač Pietryčių Europoje, ŠLG ir šaudmenų kaupimosi mastas, netinkamos saugojimo sąlygos, plačiai paplitęs neteisėtas laikymas ir įgyvendinimo spragos toliau riboja šaunamųjų ginklų / ŠLG kontrolės priemonių veiksmingumą kai kuriose Vakarų Balkanų dalyse. Siekiant veiksmingiau spręsti neteisėtų šaunamųjų ginklų tiekimo ir ginklų didelių atsargų klausimą, pirmenybė bus teikiama neteisėtų ŠLG pertekliaus visiškam sunaikinimui, dokumentavimui ir atsekamumui, dalijimusi informacija naudojantis Europos, regioniniais ir pasauliniais keitimosi informacija kanalais (pvz., Europolu, Interpolu), taip pat bendrų operacijų rengimui ir vykdymui.

Veiksmai

- ES remia pastangas sumažinti perteklines ŠLG ir šaudmenų atsargas, sumažinti neteisėtą ginklų laikymą, kovoti su jų nukreipimu ir neteisėta prekyba jais, gerinti sienų kontrolę, gerinti ŠLG ženklinimą, registravimą ir atsekamumą, taip pat pajėgumus ŠLG naikinimo srityje, didinti informuotumą ir remti teisėsaugos pajėgumus, atsižvelgiant į ES ilgalaikę paramą UNDP Pietryčių ir Rytų Europos šaulių ir lengvųjų ginklų kontrolės tarpininkavimo mechanizmui (SEESAC), ir toliau remia nacionalines kontrolės sistemas ir atsižvelgs į atitinkamas regionines iniciatyvas dėl kovos su neteisėtais ŠLG ir jų šaudmenimis, pavyzdžiui, Regionines veiksmų gaires dėl ŠLG /šaunamųjų ginklų ir jų šaudmenų neteisėto laikymo, netinkamo naudojimo ir neteisėtos prekybos jais Vakarų Balkanuose klausimų tvaraus sprendimo iki 2024 m.⁴⁷ – iniciatyvą, kuriai pritarė Prancūzija ir Vokietija;
- ES ir jos valstybės narės užtikrins nuoseklų Sąjungos ir Vakarų Balkanų šalių bendradarbiavimą įgyvendindamos kovos su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais iniciatyvas, kaip nustatyta 2018–2021 m. kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos cikle, įskaitant konkrečią operatyvinę paramą pasitelkiant EMPACT⁴⁸ dalį „Šaunamieji ginklai“, ir ES bei Vakarų Balkanų veiksmų planą pagal integruojamąjį vidaus saugumo valdymą (IVSV) Vakarų Balkanuose;

⁴⁷ Žr. 40 išnašą.

⁴⁸ EMPACT – Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykė platforma.

- atsižvelgdamos į 2016 m. gruodžio 13 d. Tarybos išvadas ⁴⁹, ES ir jos valstybės narės koordinuos ES pastangas su kitomis dvišalėmis, regioninėmis ar daugiašalėmis iniciatyvomis siekdamos mažinti dubliavimosi riziką ir gerinti bendradarbiavimo tiriant tarpvalstybinius nusikaltimus veiksmingumą ir
- ES ir jos valstybės narės visapusiškai išnaudos Europolo ryšių palaikymo pareigūnus, kurie turi būti išsiųsti į Vakarų Balkanus, SEESAC ⁵⁰ ir regioninį programavimą pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP) „kova su sunkių formų nusikalstamumu Vakarų Balkanuose“ ⁵¹ ir „organizuoto nusikalstamumo Vakarų Balkanuose masto nustatymas ir vertinimas: parama įrodymais grindžiamam politikos formavimui“ ⁵² ir kurs jų tarpusavio sinergiją.

Tolesni veiksmai

- Bus įvertintas 2015–2019 m. veiksmų planas dėl neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais siekiant įvertinti jo veiksmingumą kovojant su neteisėtų šaunamųjų ginklų tiekimu ir didelėmis ginklų atsargomis ir

bus kuo labiau išplėstas kovos su organizuotu nusikalstamumu ES politikos ciklas siekiant į pagal jį vykdomą operatyvinę veiklą įtraukti ir Vakarų Balkanus. Vakarų Balkanų šalys bus pakviestos dalyvauti konkrečiuose Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos projektuose ir Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatinio komiteto posėdžiuose, įskaitant tuos, kurie bus rengiami *ad hoc* pagrindu kartu su Politinio saugumo komitetu, kai bus aptariami tie projektai.

⁴⁹ Išvadose nurodyta, „kad reikia veiksmingo ir intensyvaus regioninio ir tarptautinio bendradarbiavimo, be kita ko, su Europolu ir Eurojustu, nedarant poveikio valstybių narių pozicijoms dėl statuso“.

⁵⁰ 2017–2019 m. BUSP lėšomis finansuojama programa, 6 508 136 EUR.

⁵¹ 2017–2019 m. PNPP, 13 mln. EUR: *Deutsche Gesellschaft für internationale Zusammenarbeit* (Vokietijos tarptautinio bendradarbiavimo agentūra).

⁵² 2015–2019 m. PNPP, 2 mln. EUR: UNODC.

Rytinės kaimyninės šalys

Dėl dabartinio nestabilumo Rytų Europoje padidėjo neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais mastas įvairiose regiono šalyse, pavyzdžiui, Ukrainoje. Tai kelia didelę ilgalaikę grėsmę tiek Ukrainos, tiek ES saugumui. Taigi ES ir Ukraina yra abipusiai suinteresuotos bendradarbiauti šiuo klausimu. ES tęsia dvišalius santykius su Ukraina bei kitomis regiono šalimis ir sistemingai įtraukia kovą su neteisėtais ŠLG į visus dialogus saugumo klausimais su kaimyninėmis šalimis partnerėmis.

Veiksmai

- ES ir jos valstybės narės įtrauks kovą su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais / ŠLG tęsdamos dialogą saugumo klausimais su kaimyninėmis šalimis partnerėmis, pavyzdžiui, Ukraina;
- ES ir jos valstybės narės sukurs ES ir Ukrainos ekspertų ryšių kanalus, nustatys ryšių punktą, kad būtų užtikrintas sklandus bendradarbiavimas, didins informuotumą, dalysis geriausios praktikos pavyzdžiais bei patirtimi ir nustatys mokymo poreikius ir kitas paramos priemones, skirtas Ukrainos gebėjimams šioje srityje stiprinti, ir
- ES ir jos valstybės narės toliau dirbs su Ukraina pagal nuolatinio techninio apskritojo stalo principą, kad išspręstų aktualią neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais ir rizikos, susijusios su tuo, kad šie ginklai gali atsidurti teroristų ir organizuotų nusikalstamų grupuočių rankose, problemą.

Pietinės kaimyninės šalys

Ilgalaikius ginkluotus konfliktus, kurių padariniai jaučiami visame Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos (MENA) regione, toliau kursto ŠLG nukreipimas ir neteisėta prekyba jais. Šiame regione yra daug neteisėtų ŠLG šaltinių, įskaitant nesaugiai laikomas atsargas ir ŠLG, kurie buvo teisėtai pagaminti ir eksportuoti su leidimais ir kurie vėliau buvo nukreipti leidimo neturintiems galutiniais naudotojams, įskaitant ŠLG iš ES valstybių narių.

2018–2021 m. kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu ES politikos ciklą sudaro, be kita ko, konkretūs operatyviniai veiksmai tuose regionuose, kuriais siekiama gerinti bendradarbiavimą kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais. Būtiną glaudesnis dvišalis bendradarbiavimas siekiant veiksmingiau neutralizuoti neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais visame regione transnacionalinį aspektą. Todėl reikėtų skatinti ES ir MENA veiksmų koordinavimą šioje srityje, atsižvelgiant į poreikį vengti pastangų dubliavimosi ir užtikrinti nuoseklumą bei koordinavimą su esamomis iniciatyvomis, kurias remia ar finansuoja ES.

Veiksmai Artimuosiuose Rytuose ir Afrikoje

- Tęsdama dialogą saugumo klausimais, ES sieks stiprinti bendradarbiavimą su Alžyru kontroliuojant šaunamųjų ginklų perdavimą ir kovojant su neteisėta prekyba šaulių ginklais;
- ES toliau remis Tuniso saugumo sektoriaus reformos ir sienų valdymo srityse daugiausia konkrečios finansavimo programos lėšomis; tai turės tiesioginį poveikį neteisėtos prekybos šaunamaisiais ginklais kontrolei;

- ES skatins įgyvendinti visas iniciatyvas, kuriomis stiprinamas bendradarbiavimas su Maroku šaunamųjų ginklų ir dvejojo naudojimo prekių eksporto kontrolės srityje, kaip numatyta ES ir Maroko veiksmų plane, kuriuo įgyvendinamas aukštesnio lygio statusas ⁵³;
- ES toliau teiks paramą Libanui ir Jordanijai kovojant su organizuotu nusikalstamumu (be kita ko, teikdama paramą saugumo sektoriaus reformai ir integruotam sienų valdymui) ir kontroliuojant neteisėtą prekybą šaunamaisiais ginklais;
- ES toliau stiprins ES ir MENA bendradarbiavimą kovojant su neteisėta prekyba šaunamaisiais ginklais, be kita ko, įgyvendinant iniciatyvą „EUROMED Police IV“ ⁵⁴. Šia regionine programa siekiama stiprinti operatyvinį ir strateginį policijos bendradarbiavimą MENA regione tarp pietinių šalių partnerių nacionalinių institucijų, taip pat su ES valstybėmis narėmis ir atitinkamomis ES agentūromis, pavyzdžiui, FRONTEX;
- ES toliau remis nukreipimo leidimo neturintiems subjektams regione stebėseną ir žvalgybos informacija grindžiamo rizikos vertinimo ir kovos su nukreipimu priemonės, tokiu būdu atsižvelgdama į teigiamus projekto „iTrace“ ⁵⁵ rezultatus, ir
- ES toliau remis vietos teisėsaugos ir saugumo pajėgų pajėgumų stiprinimą fizinio saugumo ir atsargų valdymo (FSAV) ir neteisėtų ŠLG pertekliaus visiško sunaikinimo, dokumentavimo ir atsekamumo srityse.
- ES toliau remis Afrikos Sąjungos ir atitinkamų regioninių ekonominių bendrijų pastangas kovojant su neteisėta prekyba ŠLG.

⁵³ Bendras pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl Sąjungos pozicijos Asociacijos taryboje, įsteigtoje Europos ir Viduržemio jūros šalių susitarimu, įkuriančiu Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Maroko karalystės asociaciją, dėl rekomendacijos dėl 2013–2017 m. ES ir Maroko veiksmų plano užtikrinti aukštesnio lygio statusą įgyvendinimo (/JOIN/2013/06 final – 2013/0107 (NLE)).

⁵⁴ <https://www.euromed-police.eu/>.

⁵⁵ <https://www.conflictarm.com/itrace>.

Šiaurės ir Pietų Amerika

Veiksmai Šiaurės ir Pietų Amerikoje ES ieškos sinergijos su atitinkamomis Šiaurės ir Pietų Amerikos valstybėmis ir regioninėmis organizacijomis, kad būtų mažinamas neteisėtas ŠLG platinimas ir prekyba jais, siekiant mažinti ginkluotą smurtą ir nusikalstamą veiklą ⁵⁶.

3. IŠVADOS IR TOLESNĖ VEIKLA

Šioje strategijoje pateikiamas bendras tolesnis ES požiūris į tai, kaip mažinti neteisėtų šaunamųjų ginklų, ŠLG ir jų šaudmenų keliamą grėsmę, tam tikri veiksmai, kurių turi imtis ES ir jos valstybės narės ES teritorijoje, taip pat pasiūlymai dėl bendradarbiavimo ir pagalbos kontroliuojant ŠLG ES kaimyninėse šalyse ir likusioje pasaulio dalyje.

EIVT ir Komisija rengs metines šios strategijos įgyvendinimo pažangos ataskaitas.

⁵⁶ 2013 m. atlikto UNODC tyrimo duomenimis, 2012 m. beveik pusės milijono (437 000) pasaulio gyventojų mirties priežastis buvo tyčinė žmogžudystė. Daugiau nei trečdalis šių žmogžudysčių (36 %) įvykdyta Šiaurės ir Pietų Amerikoje. Beveik pusė visų žmogžudysčių aukų yra 15–29 metų amžiaus, o šaunamųjų ginklų naudojimas yra ypač paplitęs šiame regione – du trečdaliai (66 %) žmogžudysčių čia įvykdoma naudojant ginklus.